

Yılmaz Öztuna: Ömründe Ömürler Yaşadı

A. Yağmur Tunalı

İstanbul, Türk Kültürüne Hizmet Vakfı Yayınları, 2024, 335 sayfa, ISBN: 978-975-7522-90-4.

Samet YILDIZ*

Yazın hayatı, birtakım dallar ve edebî yazım türleri etrafında şekillenir. Köşe yazısından romana, bilimsel makalelerden şiire, öyküden biyografiye, akademik kitaptan nehir söyleşiye değin sayılabilecek pek çok tür, burada örnek gösterilebilir. Kendi içerisinde birtakım kurallara, ilkelere ve tarzlara sâhip olan bu türler; bir kültürde “topyekûn” varlık gösterdiğinde ve “kaliteli eserler” olarak vücuda getirildiğinde bahse konu kültürün gelişmesine büyük katkı sağlarlar. Ancak, bir milletin veya kültürün gelişmesi, temelde kendi değerlerinin ve kendi bünyesi içerisinde çıkarıldığı şahsiyetlerin “hakkıyla” bilinmesiyle mümkündür. Bahse konu hususu ortaya çıkaran yazın türü ise biyografidir. Zira gerek akademik formatta ve gerekse popüler şekilde kaleme alınan biyografi eserleri; bir toplum veya kültür yapısı içerisinde yetişmiş, çeşitli zorlukları göğüslemiş, ailesinden başlamak kaydıyla çevresine ışık olmuş ve hayat denilen süreç içerisinde “başarabilme” duygusunu defalarca kez tatmış pek çok şahsiyetin hayatını “bütün” hâlinde sunmaktadır. Böylece okur, her türlü müşkülâta ve kayba rağmen direnmeyi ve hayatta kalabilmeyi “ütopik bir hikâye, destan veya roman kahramanından” değil, döneminin zorluklarına katlanmak suretiyle kendi toplumundan sivriyen “gerçek bir sima”nın hayatından öğrenmektedir. Dolayısıyla; biyografiye konu olan şahsiyetin yaşadıklarını bir “ibret vesikası” olarak görebilmekte ve oradan edindiği birtakım tecrübe ve ipuçlarını da hayatına uygulayabilmektedir. Meselâ, günümüzdeki bir Türk gencinin kolaylıkla bulup okuyabileceği “Türk

* Yüksek Lisans Öğrencisi, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Anabilim Dalı, İzmir, ORCID: 0000-0003-4098-2718, sametyildiz.iletisim@gmail.com

tarihi”, -kimisi hakkıyla yazılmamış olsa da- böylesi biyografileri bünyesinde barındırmaktadır ki; Türk tarihçiliğine ve kültürel varlığına büyük hizmetleri bulunan Yılmaz Öztuna (1930-2012), bunlardan biridir.

Çok renkli bir kişiliğe sâhip olan ve ömrü süresince pek çok esere imza atan Yılmaz Öztuna, ardında büyük bir eser külliyatı bırakmıştır. Ömrü süresince, döneminin önemli simalarıyla etkileşim hâlinde bulunmuş ve birtakım projelerin oluşmasına “önayak” olmuştur. Her ne kadar “akademik bir tarihçi” olmasa da eserleri, insanların tarihe bakışını değiştirmiş ve Türk toplumu ile tarih arasında bir yakınlık tesis edebilmiştir. Yetiştigi dönem içerisinde “hor görülen” ve resmî/otoriter çevrelerce değeri idrak edilemeyen Türk musikisi, her dâim derdi olmuştur. Türk musikisinin hak ettiği yüksek mevkie ulaşması adına yıllarca mesai harcamıştır. Ancak, burada ifade edilen hizmetlerine karşın, kapsamlı bir Yılmaz Öztuna biyografisi,¹³ vefatından on iki yıl sonra yayımlanabildi.¹⁴ A. Yağmur Tunalı Bey tarafından kaleme alınan ve 335 sayfalık bir hacme sâhip olan biyografi, Türk Kültürüne Hizmet Vakfınca yayımlandı (2024). Türkiye Cumhuriyeti Kültür ve Turizm Bakanlığı, Yamantürk Vakfı ve Türk Kültürüne Hizmet Vakfı iş birliğiyle yayımlanan kitap; bir biyografi serisinin (*Kültürümüzün Temelini Oluşturan Değerli İnsanlarımızın Biyografileri*)¹⁵ parçası hüviyetindedir. Tıpkı, evvelce Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından yayımlanan ve gayet güzel hazırlanmış olan “Türk Büyükleri Dizisi” gibi bir izlenim vermesi hasebiyle; Türk Kültürüne Hizmet Vakfı’nın bu girişimini tebrik etmek gerekir.

Yağmur Tunalı’nın eseri, sunuş ve giriş hâricinde 17 bölümden oluşmaktadır. Giriş mahiyetindeki “Sözbaşı” bölümünde (s. 17-21) eserin yazılış amacı, müellifin Yılmaz Öztuna ile tanışma hikâyesi, biyografi yazmanın zorlukları üzerinde durulmuş ve eserde emeği geçenlere teşekkür edilmiştir. Akabinde “Rumeli! Ah Rumeli!” başlıklı bölüme (s. 22-48) geçilmiş ve Osmanlı’nın Balkan hâkimiyetini kaybediş süreci hakkında bilgiler verilmiştir. XIX. yüzyıl süresince Balkanlardaki nüfusun önemli bir kısmını Türklerin oluşturduğunu ve bölgenin hâkimi konumundaki Osmanlı

¹³ Yılmaz Öztuna hakkında yazılmış olan ve bir kitapçık hâlinde yayımlanan ilk biyografi, Onur Akdoğan tarafından kaleme alınan *Tarihçi Müzikolog Yılmaz Öztuna* başlıklı eserdir. Eser, hacmi itibarıyla 58 sayfa olup 1990 yılında yayımlanmıştır. Bkz. Onur Akdoğan, *Tarihçi Müzikolog Yılmaz Öztuna*, Reform Matbaası, İzmir 1990.

¹⁴ Burada kastedilen mevzu; Yılmaz Öztuna hakkında herhangi bir yazı, kısa hâtıra metinleri, eserleri üzerine kısa değerlendirme yazıları değildir. Bilâkis, temas edilen mesele, kapsamlı bir biyografi kitabı veyahut bir armağan yayının olmayışdır.

¹⁵ Şu anda biyografi serisinde bulunan kitaplar, şunlardır: Yakup Öztürk, *Ziya Paşa: Muhalif, Bürokrat, Şair*, İstanbul 2023; Vahit Türk, *Hüseyinzade Ali Turan Bey: Türkcülüğün ve Halkçılığın Mürşidi*, İstanbul 2023; Abdullah Uçman, *Mehmet Kaplan: İdealist Bir Kültür Milliyetçisi*, İstanbul 2023; Ahmet Buran, *Mahtumkulu: Sözü Kanatlandırın Şair*, İstanbul 2023; Ahmed Güner Sayar, *İdris Küçükömer: Bir İktisat Düşünürünün Serüveni*, İstanbul 2022; Yaşar Zorlu, *Sadık Rifat Paşa: Mütefekkir Devlet Adamı*, İstanbul 2024; Saadettin Yıldız, *Arif Nihat Asya: Taşrada Büyüyen Şair*, İstanbul 2023; Yavuz Akponar, *Mehmet Emin Resulzade: Bayraklaşan Şahsiyet*, İstanbul 2022; Erol Ülgen, *Ahmet Kabaklı: Son Şeyhü'l-Muharririn*, İstanbul 2024; Ahat Andican, *Baymirza Hayit: Türkistan Kavramını Yaşatan Adam*, İstanbul 2023; Abdulvahap Kara, *Mustafa Çokay: Türkistan Bağımsızlığının Bayraktarı*, İstanbul 2022; İsmail Alperen Biçer, *İbnülemin Mahmut Kemal İnal: Beyefendi'ye Dair*, İstanbul 2022; İbrahim Şahin, *Cengiz Dağcı: Aydınlıkla Karanlık Arasında*, İstanbul 2022; Mehmet Aygün, *Mümtaz Turhan: Türk Düşüncesinde Bir Vaha*, İstanbul 2022; Ali Duymaz, *Ziya Gökalp: Yüzyıla Damgasını Vuran Düşünür*, İstanbul 2024; İsmail Kara, *Nurettin Topçu: Bir Ahlak Davası*, İstanbul 2023; Ahmet Kanlıdere, *Yusuf Akçura: Muallim, Muharrir, Müverrih*, İstanbul 2022; Beşir Ayvazoğlu, *Erol Güngör: Erken Kayan Yıldız*, İstanbul 2022; Vahit Türk, *Ali Şir Nevayi: Türklüğün Kutup Yıldızı*, İstanbul 2024; Ramazan Korkmaz, *Cengiz Aytmatov: Bir Semenderleşme Öyküsü*, İstanbul 2023; Mehmet Aça, *Mirsaid Sultangaliyev: Sosyalist Turancı Bir Türk*, İstanbul 2023; Fazıl Gökçek, *Ahmet Mithat Efendi: Çalışmaya Vakfedilen Bir Hayat*, İstanbul 2022; Koray Üstün, *Sait Faik Abasıyanık: Meselesi Kaleminde*, İstanbul 2023; Tufan Buzpınar, *Ahmet Cevdet Paşa: Âlim Bir Devlet Adamı*, İstanbul 2024.

İmparatorluğu'nun da kurucu/aslı unsurunun Türklerin olduğunu uzun uzadıya anlatan bölüm, Türklerin coğrafyaya bakışını ele almaktadır. Balkanlar, Kafkaslar veya Arap Yarımadası'na hiç gitmemiş olan ve hatta bahse konu bölgelerdeki yerleşim birimlerinin varlığını bile tam anlamıyla bilmeyen Türklerin, buraları “vatan” olarak görmelerine sıkça temas edilmiştir. Metin içerisinde uygun görülen yerlere birtakım şiirler ve sözler serpiştirilmiş -özellikle Yahya Kemâl tercih edilmiş- ve böylece, anlatım da kuvvetlendirilmiştir. Balkanlardaki Türk hâkimiyetinin nihâyete ermesini, yaşanan çöküntü hâlini ve dramatik tabloları ele alan bölümün akabinde, “Şecere ve Seciye” başlığını taşıyan bölüme (s. 51-87) geçilmektedir.

Doğrudan Yılmaz Öztuna'nın hayatını ele alan ve biyografiye bütüncül bir şekilde yaklaşan “Şecere ve Seciye” bölümü, bir önceki bölümün parça parça kopardığı Balkanlarda başlamaktadır. Yılmaz Öztuna'nın babası ile babaannesinin anne ve baba tarafının köklü ailelere mensup oldukları ve Balkanlarda ciddî nispette varlığa sâhip oldukları gerçeklikleriyle başlayan bölüm; ailenin 93 Harbi'nden etkilenmesiyle devam etmektedir. Yılmaz Öztuna'nın dedesi Nurettin Mehmet Efendi, Tunalızâde ailesinin hayatta kalan ve ailenin soyunu devam ettiren son ferdi olarak, katliamdan önce alelacele İstanbul'a kaçırılmıştır. Rus katliamında bütün mal varlığını ve aile fertlerini kaybetmiş olan Nurettin Mehmet Efendi, Osmanlı İstanbulu'nda önemli faaliyetlerde bulunmuş ve birtakım devlet nişanına mazhar olmuştur (s. 54). Kendince bir çevreye sâhip olan Mehmet Efendi, İstanbul'da dünyaya gelen oğlu Mehmet Saim Muhittin Öztuna'yı devrin önemli okullarında okutmuştur. Dolayısıyla; hocalarının arasında, Hüseyin Cahit Yalçın ve Celâl Sahir Erozan gibi kıymetli simaların bulunması işten bile değildir. Cihan Harbi yıllarında Arap Yarımadası'nda görevli bulunan Muhittin Bey, 1918 yılında İngilizlere esir düşmüş ve firar teşebbüslerinden dolayı taş ocaklarında çalıştırılmıştır. Savaş yıllarının nihâyetinde İstanbul'a geldikten sonra belediyede (şehremaneti) çalışmış ve ardından kendi işlerini yapma kararını vermiştir. Abdullah Tahsin Yılmaz Öztuna da o dönemde dünyaya gelmiştir (1930). Pek çok iş deneyen Muhittin Bey, dünya genelinde yaşanmakta olan ve yeni kurulmuş Türkiye Cumhuriyeti'nde de hissedilen ekonomik krizden nasibini almıştır. Kendi işini yapma yolundaki adımların son merhalesi olan gazinoculuğa da o dönemde başlamış ve zaman içerisinde İstanbul'un en büyük gazinolarının sâhibi konumuna gelmiştir (s. 60). Babası dolayısıyla geniş bir çevre tarafından tanınan ve iyi bir eğitim alabilme imkânına sâhip olan Yılmaz Öztuna, İstanbul'un saygın okullarında okumuştur. Hareketli mizacı ve meraklı kişiliği dolayısıyla, çocukluk yıllarında musiki ve tarih üzerine okumalara başlamıştır. Müziğe olan merakı, döneminin büyük musikişinası ve duayeni olan Hüseyin Saadettin Arel ile tanışmasına kaynaklık etmiştir. Arel ile tanışması, hayatının önemli bir merhalesi olacak ve çok küçük yaşlardaki Yılmaz Öztuna'yı tanıtır kılacaktır.

Yılmaz Öztuna, henüz 15-16 yaşında bulunmasına rağmen musiki ve tarih alanlarında eserler üretmeye başladı. Tarihi şahsî merakı ve okumalarıyla irdeleyen Öztuna, musikiye dair çalışmalarını da Sadettin Arel'in telkinleri ve desteği vâsıtasıyla sürdürüyordu. Çalışkanlığı ve cesareti dolayısıyla; ilk makalelerinden bir tanesi, tarih alanında hâlen prestijli bir yayın olan *Bellekten*'de yayımlandı (1945).

Aynı yıl içerisinde birbirinden farklı eserleri yayımlandı ve tanınırlığında hızlı bir artış görüldü. 1402 *Ankara Meydan Muharebesi* adını taşıyan ilk kitabını da aynı yıl içerisinde yayımladı (1945). “İlk kitabı” hüviyetini taşıyan eserin bir başka yönü daha vardır ki; bu yön, eserde akademik yazım metodunun ve dipnotun kullanılmış olmasıdır (s. 70). Öztuna’yı genç yaşta tanıtan bir diğer eser ise, sonradan *Türk MüsİKİSİ Ansiklopedisi* olarak yayımlanacak *Türk MüsİKİSİ Lügati*’dir. Henüz 18 yaşında olan ve Sadettin Arel’in desteğiyle tefrika olarak yayımlanmaya başlanan eser, müzik câmiasında büyük bir yankı uyandırmış ve Yılmaz Öztuna’nın sorgulanıp kabul edilmesine dönük adımları pekiştirmiştir. Bu minvalde geçen bölüm; Öztuna’nın Paris yıllarına, askerliğine ve Hatice Doğu Hanımefendi ile evliliğine de kısa anekdotlar hâlinde temas etmektedir.

Yılmaz Öztuna’nın şahsî hayatı üzerine bilgi verildikten sonra, meslekî çalışmalarına ilişkin bölümlere geçilmiştir. Bunlardan ilki, Türk vatandaşları tarafından ciddi nispette tanınmasını sağlayacak “Kalemiyle Geçinen Yazar” başlıklı bölümdür (s. 89-103). *Hayat Müessesesi* üzerinde başlayan çalışmaları, Kâzım Taşkent ve Şevket Rado ile olan samimî münasebeti, çalışkan ve disiplinli kişiliği dolayısıyla; Yılmaz Öztuna, *Hayat Tarih Mecmuası*’nın çıkarılmasına önyak olmuş, derginin uzun yıllar (1965-1974) genel yayın yönetmenliğini -Şevket Rado ile birlikte- yapmış ve tirajı ile cilt sayısı bakımından önemli bir mertebeye sâhip olan *Türkiye Tarihi* isimli 12 ciltlik eserini yayımlamıştır.¹⁶ En büyük hedeflerinden bir tanesi olan *Türk MüsİKİSİ Ansiklopedisi*’nin ilk cildini de bu süreçte yayımlamıştır (1969). *Türkiye Tarihi* külliyyatının yayımlanması hususunda Kâzım Taşkent ile arasında geçen diyalog, kendini bilme ve kararlı olma vasıflarını göstermesi açısından önemlidir ki; kitapta şöyle verilmiştir:

“Kâzım Taşkent, Türk tarihiyle ilgili bir temel eser yayınlamak istiyordu. ‘Hammer’i mi basalım, Uzunçarşılı’yı mı?’ dedi. Öztuna, ‘Hammer’in tarihi 1774’te biter ve güncellenmesi gerekir.’¹⁷ Uzunçarşılı da o yıllarda bırakır ve genel okuyucu için ağırdır’ dedi. Taşkent, bu sefer ‘O hâlde ne yapalım?’ dedi. ‘Ben yazdım, onu basabilirsiniz’ dedi. Patronun cevabı, ‘Yarın getirin, dizgiye verelim’ demek oldu. ...” (s. 91)

Akabinde başlayan “Siyaset Yılları” başlıklı bölüm (s. 104-117), Öztuna’nın Süleyman Demirel ile ilişkilerini ve siyasete girme serüvenini anlatmaktadır. Eserlerinin Süleyman Demirel tarafından ilgiyle takip edildiği (s. 105), özellikle *Türkiye Tarihi* külliyyatının Demirel tarafından çok takdir edildiği (s. 105), Demirel-Öztuna yakınlaşmasının bir “milletvekilliği” ile taçlandırıldığı (s. 106-107) ve Öztuna’nın “bir tarihçinin siyasete girmesi” üzerine olumlu görüşleri, bahse konu bölümde anlatılmıştır. Dönemin çalkantılı siyasî hayatında Süleyman Demirel ve Adalet Partisi’nin ağır bir darbe aldığı ve bu darbeye rağmen, Öztuna’nın Demirel’le olan bağının sarsılmadığı da temas edilen diğer konular arasındadır (s. 110-113).

Siyaset hayatına ve bu hayatın kısa sürmesine odaklanan bölümün ardından, Yılmaz Öztuna’nın en fazla mesai harcadığı bir diğer meseleye, “Türk MüsİKİSİ Devlet Konservatuvarı”nın açılması bahsine

¹⁶ Daha sonraki süreçte birtakım eklemelere maruz kalan eser; 14 cilt olarak, Ötügen Neşriyat tarafından tekrar basıldı.

¹⁷ Baron Joseph von Hammer’in *Osmanlı Tarihi -Büyük Osmanlı Tarihi* diye de geçer- isimli eserinde anlatılan pek çok meselenin çarpıtıldığı, “görülmeden görülmüş gibi” yazıldığı (bkz. Harem ile ilgili kısımlar), Almanlar üzerine düzenlenen bazı seferlerin veya savaşların atıldığı ve birtakım Osmanlı kroniklerinin bazı bölümlerinin aynen alıntılandığı da “yeri gelmişken” belirtilmelidir.

geçilmiştir (s. 119-133). Burada anlatılan konular arasında; Türk mûsikîsinin uzun bir süredir ihmâl edildiği, Osmanlı İmparatorluğu'nun Tanzimat döneminden beri Batı müziğine kayıldığı, Cumhuriyet'in kurulmasından sonra da böylesi bir havanın var olduğu, Yılmaz Öztuna'nın "Türk Mûsikîsi Devlet Konservatuarı" açma hususunda yaptığı ilmi ve siyasî görüşmeler bulunmaktadır.

Eser bünyesinde peşi sıra bulunan ve "Son Yirmi İki Yılından Bazı Çizgiler" (s. 135-140) ile "Göç Zamanı" (s. 143-148) başlıklı bölümler, Yılmaz Öztuna'nın hayatının son dönemeçlerini ve âhirete irtihâlini ele almaktadırlar. Bahse konu kısa bölümlerden ilki, 12 Eylül süreci ve Yılmaz Öztuna ile başlamaktadır. Süleyman Demirel ile yakın ve Türk milliyetçisi olduğu gerekçesiyle; o dönemde TRT Genel Müdürlüğü kültür müşavirliği görevini yürüten Yılmaz Öztuna'ya, 12 Eylül'ü yapan "cunta" tarafından mesafeli davranıldığı ifade edilmiştir (s. 135). Ardından, Öztuna'nın yazarlık faaliyetlerine dönülmüş ve o dönemde (1980'lerin ortaları) ciddî anlamda kayıp yaşayan *Tercüman* gazetesinde köşe yazarlığına başlaması anlatılmıştır (s. 137-138). Sonrasında, kendisine Selçuk Üniversitesi tarafından "fahri doktora" pâyesinin verildiği (1990) ifade edilmiş ve birtakım kurum, kuruluş ve dernek tarafından aldığı ödüller sıralanmıştır (s. 138). "Göç Zamanı" isimli bölüm ise; hastalığı, vefatı ve cenaze töreni hakkında bilgiler içermektedir. Vefatından 9 yıl önce kalp (*by-pass*) ameliyatı olduğu, gözlerinin daha rahat görebilmesi için lazerle göz operasyonu geçirdiği ve hâlihazırda baş dönmesi (*vertigo*) rahatsızlığıyla uğraştığı bilgileri verilmiştir. Nihâyetinde ise vefatı ve dönemin önemli şahsiyetlerinin katıldığı cenaze töreni hakkında kısa açıklamalar yapılmıştır.

Kitabın sonraki bölümleri, kendi içerisinde alt kısımlardan oluşan ve Yılmaz Öztuna'nın hayatı ve eserleri hakkında genel değerlendirmelerin yapıldığı bir mahiyete sâhiptir. Meselâ, "Öyle Bir Şahsiyet ki..." başlığını taşıyan kısımda (s. 151-155), Yılmaz Öztuna'nın birbirinden farklı ihtisas alanları bulunan nadir bir insan olduğu; "Üç Ana Yol" isimli bölümde (s. 157-164), eserlerini tarih, müzikoloji ve şecere bilimi (*jeneoloji*) kapsamında ortaya koyduğu belirtilmektedir. Ardından başlayan "Tarih" (s. 167-182), "Müzikoloji" (s. 185-207) ve "Jeneoloji"¹⁸ (s. 209-229) kısımlarında da her bir alanda yapmış olduğu çalışmalar ve bahse konu alanlarda mesai sarf eden şahsiyetlerin "Yılmaz Öztuna hakkındaki kanaatleri" aktarılmıştır. Özellikle, tarihçiliği ve akademik tarihçilerin Öztuna'ya bakışı hususunda Mehmet Ali Ünal'ın anlatımından yapılan alıntı önemlidir:

"1978 yılında Yılmaz Öztuna'nın Büyük Türkiye Tarihi 14 cilt ve büyük boy olarak Ötüken Yayınevi tarafından tekrar basıldı. İlk alanlardan biriydim. Bu defa kültür tarihi kısmı ilave edilmişti. Pek çok kısmını tekrar tekrar okudum. Neler yoktu ki bu büyük eserde. Müesseseler, vakıf hayatı, vakıflar, musiki, gelenekler, Türk kahramanlığı, Osmanlı devrinde şehirler, yol şebekesi, sosyal ve ekonomik hayat, ordu teşkilâtı, saray, harem, padişah, şehzadeler ve daha pek çok şey... Fakültedeki bir iki hocaya 'Yılmaz Öztuna var hocam' diyecek oluyoruz. Bir şey söyletmiyorlar. 'Yazdıkları bir işe yaramaz' diyorlar. İşe yaramak ne demekse?" (s. 171)

Eserin "Nasıl Yazardı?" başlıklı bölümünde (s. 231-241) bahsedilen konular arasında; Yılmaz Öztuna'nın saf ve akıcı bir dille yazdığı, türünün mükemmel ve son örneği olduğu, epeyce okuma yaptığından ötürü "hâfızasından hızlıca" yazabildiği, hızlı yazabilmesinin "başarılı bir gazeteci"

¹⁸ Kitapta "jeneoloji" olarak verilmiştir. İçerik ve başlık uyumu göz önüne alınırsa; bu farklılığın, eserin yeni baskısında giderilmesi tavsiye edilir.

olmasında büyük rol oynadığı, yapılacak her türlü buluşma ve çalışmayı belirli bir takvime oturtmak suretiyle tamamladığı gibi hususlar bulunmaktadır. Eşi Hatice Hanımefendi, Yılmaz Öztuna'nın hayatının bir "plan dâhilinde" geçtiğini şöyle anlatmaktadır:

"Genellikle 7.30'da uyanır ve gazete okur. Saat 9.00'a doğru kahvaltısını eder. Kahvaltudan sonra kahvesini içer. Tekrar gerekli olan ihtiyaçlarını tamamladıktan sonra çalışmaya başlar. Birkaç gazete okur. Herhangi bir gazetede günlük yazı yazdığı için günlük yazısını yazar, gönderir. Günlük yazıları dışında mutlaka basılmak üzere olan kitapları hazırlardı." (s. 238-239)

Yılmaz Öztuna'nın siyasî ve ilmî hayatı, kitabın önceki kısımlarında incelenmiştir. Bahse konu meseleler üzerine birtakım anekdotlar, alıntılar, görsel malzemeler de uygun yerlerde paylaşılmıştır. Ancak, Öztuna'nın siyasî yönü için ayrı bir bölüm hazırlanma gereği görülmüş ve "Siyasetten İçeri" isimli bölüm (s. 243-259) hazırlanmıştır. Daha önce temas edilen anekdotlar, burada biraz daha genişletilmiş ve şu noktalar hakkında bilgiler verilmiştir: Yılmaz Öztuna ve Osmanlı hânedanı arasındaki muhabbet; Adalet Partisi ve Süleyman Demirel ile arasındaki ilişki; milliyetçi kişiliği ve tarih yazarlığı dolayısıyla Hüseyin Nihal Atsız ve Alparslan Türkeş ile arasındaki ilişki; 1980 sonrası Türkiye Cumhuriyeti'nin önemli simalarından olan ve ülkemizin eski cumhurbaşkanı Turgut Özal ile ilişkileri.

Eserin son iki kısmı, "Öztuna Meclisi" (s. 261-288) ve "Bazı Anlayış ve Yaşayış Çizgileri" (s. 291-321) başlıklı bölümlerden oluşmaktadır. Bu iki bölüm; Yılmaz Öztuna'nın daha önceki bölümlerde bahsedilen dostlarıyla yaptığı görüşmelerini, fikir alışverişlerini ve onlar üzerinde bıraktığı tesirleri ele almaktadır. Tıpkı siyasî figürlerle olduğu gibi; bu bölümde de fikir adamları ve dostları ile Yılmaz Öztuna ilişkisine ışık tutulmakta ve önemli anekdotlara yer verilmektedir. Örneğin Hüseyin Nihal Atsız ile Yılmaz Öztuna arasındaki ilişkiler ele alınırken "iş hanı sâhibi Öztuna'nın, handaki bir odayı Atsız'a tahsis ettiği" ibaresi (s. 263), iki önemli sima arasındaki dostluğun "ne derece önemli" olduğunu göstermektedir. Yine bu konuda, Atsız'ın oğlu Yağmur Atsız'dan yapılan bir alıntıyla da "dostluk bahsi" pekiştirilmiştir. Yılmaz Öztuna, milletvekilli dolayısıyla taşındığı ve hayatının geri kalanını şekillendirdiği Ankara'da, kendisine has bir dost meclisi daha kurmuştur. Kitabın bir alt bölümü (s. 268-270) hâlinde verilen bu anekdot, oldukça önemlidir. Zira Öztuna'nın düzenlediği toplantılara katılanlar arasında Aydın Taneri, İsmet Binark, Mustafa İsen, Emine Işınsoy Öksüz, İsmet Öksüz, A. Yağmur Tunalı, Ercüment Kuran, Ahmet Özcan gibi simalar zikredilmektedir (s. 270). Toplantılara iştirak edenler arasında kitabın müellifinin de bulunması, kitabın daha ciddî bir hâle gelmesi ve içeriğinin dolgunlaştırılması bakımından gayet mühim bir husustur.

"Bazı Anlayış ve Yaşayış Çizgileri" başlıklı son bölüm ise, biraz daha "magazinsel" meselelere temas etmektedir. "Magazinsel" ibaresini kullanmamızdaki sebep, eserin genelini okuyan ve bütünsel çerçevesine hâkim olan bir okura "Yılmaz Öztuna'nın, birtakım meselelere/tavırlara ilişkin görüşleri" hakkında bilgi verilmesidir. Misalen; Yılmaz Öztuna'nın "telif meselesi" hakkındaki yaklaşımı, konunun açıklanması için burada aktarılabilir:

"... Adama bak sen! Benim beynimi sağacak ve üstelik bunu hak bilecek. Beni konuşturacaktı. Yazarsam lütfedip yayınlıyacaktı. Be adam, sen bakkaldan sigara alırken ne yapıyorsun? Çıkarıp parasını veriyorsun. Benim beynimin o kadar da değeri yok mu? Sen kim oluyorsun da beni yağmalamaya kalkışıyorsun? ..." (s. 295)

Netice itibarıyla; A. Yağmur Tunalı tarafından kaleme alınan *Yılmaz Öztuna: Ömründe Ömürler Yaşadı*, Türk tarihçiliğinin ve kültür hayatının önemli simalarından olan “beyefendi” bir şahsiyetin hayatını konu edinmektedir. Eser içerisinde Balkanların Türk hâkimiyetinden çıkışı, Yılmaz Öztuna’nın soyunun dayandığı bir ailenin -o dönemde gizlice İstanbul’a kaçırılmış olan dedesi hâriç- nasıl yitip gittiği, İstanbul’da dünyaya gelmesi ve çocukluk yılları, tarihle musikiye olan tutkusu ve ilk eserlerini vermesi, Hüseyin Saadettin Arel’le ilişkisi ve musiki alanında tanınması, Fransa’daki öğrenim yılları, *Hayat Tarih Mecmuası* ve 12 ciltlik *Türkiye Tarihi* serisi, dönemin siyasîleriyle ilişkisi ve Adalet Partisi’nden milletvekili olması, Ankara yılları ve siyasî faaliyetleri, hastalığı ve ebedî dünyaya yolculuğu gibi meseleleri irdeleyen farklı bölümler bulunmaktadır (s. 17-148). Ayrıca, ihtisası bulunan alanlara dair farklı bölümler oluşturulmuştur ki; bunlar arasında tarihçiliği, musikişinaslığı, soy bilimci yönü, yazarlığı ve yazım tekniği, siyasetçiliği, sohbet meclisi ve birtakım konulara yönelik görüşleri bulunmaktadır. Mezkûr kısımlar, eserin hatırı sayılır bir bölümünü (s. 150-321) oluşturmaktadır. Biyografi türündeki güzel eserlerden sayılabilecek olan kitap, Yağmur Tunalı Bey tarafından titizlikle ve gayet açık bir dille kaleme alınmıştır. Eser dâhilindeki pek çok alıntı ve görsel malzeme ise, esere başka bir “hava” katmış ve eseri zenginleştirmiştir. Ancak, içerik yönünden zengin olan bu esere birtakım eleştiriler de getirilebilir. Bunlardan ilki Ahmet Bican Ercilasun tarafından getirilmiştir ki; bu eleştiri, Türk Kültürüne Hizmet Vakfı’nın yayımladığı eserlerdeki -biyografi dizisi- yazı fontu ve yazıların matlığıyla ilgilidir.¹⁹ Vakfın biyografi dizisindeki kitaplardan bazılarında kütüphanesinde yer veren biri olarak söylemeliyim ki; Ahmet Bican Hoca’nın eleştirisinde “haklılık payı” bulunmaktadır. Zira bol ışıklı veya güneşli alanlarda rahatça okunabilen eserler, hafif loş veya gölgeli alanlarda “güç belâ” okunabilmektedir. Doğrudan eserle ilgili yönelteceğimiz eleştirilerden bazıları ise şunlardır: Birincisi, eser içerisinde -birkaç defa hâriç- dipnotlara müracaat edilmemiştir. İleriye sürülen ifadelerin atıflarla -doğrudan künyeleri verilerek- desteklenmesi, böylesi kapsamlı bir eseri daha anlamlı kılabilirdi. İkincisi, eserin son kısmında “Yılmaz Öztuna Bibliyografyası” adında bir bölüm oluşturulabilir ve Yılmaz Öztuna hakkında kaleme alınmış bütün eserler buraya eklenebilirdi. Her ne kadar, kitabın sonunda “Eserleri” başlığını taşıyan ve Yılmaz Öztuna’nın bütün eserlerini derleyen bir bölüm olsa da (s. 324-329), bahsettiğimiz husus, kitabı daha mükemmel bir hâle getirebilirdi. Zikrettiğimiz tüm bu hususlar değerlendirildiğinde, Yağmur Tunalı Bey tarafından kaleme alınan *Yılmaz Öztuna: Ömründe Ömürler Yaşadı* isimli eser; tarihçiliği “meslek” olarak icra etme niyetini taşıyan şahsiyetler için bir “ibret vesikası” veya bir “dürtü (*motivasyon*) kaynağı” olarak görülebilir.

¹⁹ Ahmet Bican Ercilasun, “Yılmaz Öztuna; Ömründe Ömürler Yaşadı”, *Milli Düşünce Merkezi*, 10 Ağustos 2024, <https://millidusunce.com/omrunde-omurler-yasadi-yilmaz-oztuna/> (Erişim Tarihi: 25 Ekim 2024).